

Du Inm

A-4130

Adam rahwa jututuba Nr. 3

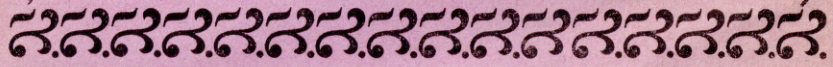
Muhedad muiged Haapsalust.

Lookesed enne ja nüüd.

J. A. Feldmann.

Haapsalus,
J. A. Feldmann'i kirjastus.

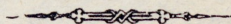

Õdaw rahwa jututuba Nr. 3

Muheadad muiged Haapsalus.

Lookejed enne ja nüüd.

J. A. Feldmann.

Haapsalus,
J. A. Feldmann'i kirjastus.

Sisu:

1. Füüsiline pagari sell politseis.
2. „Isa tule koju!“
3. Hans Vädika äpardus.
4. Tärni Jüri luupainaja.
5. Kilgi KIRSTJANI Hiiope kannatus.
6. Saapsalu pühapäewaküti äpardus.

2.

A-6230

Füüsiline pagari sell politseis.

See oli aastal 1913 või 1914 — hästi enam ei mäleta, aga enne suurt maailma sõda see oli, kui hästi tuntud pagari sell juba kolm tundi Haapsalu politsei maja ees ja pooltundi politsei kantseleis sees oli oodanud. Dotamifest olid ta filmad väsinud, pahem käsi surnud, parem käsi ja pahem jalg tuisunud ning parem jalg filmnähtawalt lühenenud. Pea oli tal nagu puupakk raske, kuna keskelt ähwardas ta tühja koti kombel kokkuvariseda. Muidu oleks ta weelgi oodata võinud. Viimaks pööras politsei ametnik tema poole ja küsis:

„Kes te' olete?“

„Mina see olen, mu härra!“

„Kes mina? . . . Kuidas on te' nimi?“

„Kaarel.“

„Nii ei hüüta kedagi.“

„Ma ei õelnud ju, et kedagi nii hüütakse. See on aga minu nimi.“

„Delge oma täis nimi!“

„Täis . . . Noh, olgu siis täis Kaarel.“

„Nali jätke kõrwale! . . . Aga kudas teie nimi on?“

„Kisti nimi või perekonna nimi?“

„Mõlemad.“

„Peeter Anton Priidik Kaarel Pastlanahk.“

„Aga ristinime ei tea ma weel selgeste. Seletage paremini.“

„Nii, waadake, pastlanahku on maailmas ikka paari kaupa olemas ja meiegi olime wennaga kassitud, aga kui meid ristiti, siis oli nii kange külm, et see teise meist koduteel surnuks näpistas. Ja waadake nüüd ma ei tea selgeste, kas see oli minu wend Peeter Anton, või mina, kes siis ära külmast . . .“

„Aga kes teie siis olete?“

„Esiteks — inimene, teiseks pagari sell.“

„Sündinud?“

„Kuidas siis! Seda tean mina selgeste, et olen sündinud.“

„Kus sündinud olete?“

„Pööningu kambri.“

„Nii, aga kus maakonnas?“

„Mitte maakonnas, vaid woodis.“

„Kas te pole mitte nõdrameelne?“

„Ei, olen pagari sell.“

„Kus linnas sündisite?“

„Haapsalu linnas — aga ma arvan, et olin siis nii väikene, et seda enam selgesti ei mäleta . . .“

„Kas teil wanemaid on?“

„On küll, kaksigi.“

„Kas teie wanemad elavad?“

„Ei! Ema suri enne kui maeti ja isa elas kuni ta suri.“

„Mis teie isa oli?“

„Ta oli küürakas, waene mees . . .“

„Alga sellest ta ju elada ei wõinud?“

„Elada küll mitte, aga ega ta sellest ka ei surnud.“

„Mina küsin, mis ta tegi?“

„Mida aga juhtus, enamiste ta peksis ema ehk mind . . .“

„Urge kelmi juttu ajage . . . Mis amet tal oli?“

„Sakatufes ei ühtigi, aga pärast poole ta oli suslanaiseks turu peal.“

„Suslanaiseks?“

„Nii jah, waadake, ema müüis turul enne suslat, aga kui ta hinge oli heitnud ja ära kalmukambriksse kolis, wõttis isa äripidamise oma kätte, et meie kaubaäri mitte wõeraste kätte ei läheks.“

„Kas tal muud ametid ühtegi ei olnud?“

„Oli küll, õhtuti käis ta „Alkil“ seltsi koosolekutel, kelle siht oli wiina maailmast lõpetada.“

„See on, ta oli karstuse seltsi liige?“

„Jah, ta oli põhjusmõteline parajuse wastane; nad jõiwad koosolekutel mis aga jõud kandis, et wiin lõpeks.“

„Wastikas!“

„Ei wastikaid tal sugugi ei olnud.“

„Olete teie arust ära?“

„Ei, ma olen pagari sell!“

„Ma tahan teada saada, kuidas oli teie isa nimi?“

„Ei seda ma ei tea . . . Minu ema oli ettevaatlik inime- ning rääkis vaid asjuist mida ta kindlaste teadis.“

„Olete teie tihti peast nii segane?“

„Ei, ma olen pagari sell.“

„Olete naisemees või poisimees?“

„Olen!“

„Kas mõlemad?“

„Mõlemad!“

„Alga teie ei või ometi ühtlasi naisemees ja poisimees olla?“

„Miks ei? Enne olin poisimees, siis sain abielumeheks . . .“

„Kellega teie abielus elate?“

„Ühe naisterahwaga.“

„Iseenesest mõista, ega mehega abielus elada ei või.“

„Miks ei! Seda võib küll! Minu õde näituseks elab abielus ühe mehega.“

„Kus teie naine on?“

„Lihulas, nii et nüüd ennast kas või leskeksi nimetada võidaksin.“

„Teie olete puupea!“

„Ei, ma olen pagari sell! . . .“

„Oh, Sumal hoidku!“

„No jah! Teid niisamutegi kui mindgi . . .“

„Suu finni! . . . Rui wana teie olete?“

Sell ei wasta.

„Noh, miks teie ei wasta?“

„Kas politsei härra minuga räägib?“

„Kellega siis?“

„Eks härra ei ütelnud, et pean suu finni pidama . . .“

„Rui mina küsin, siis teie wastake! . . . Rui wana teie olete?“

„Kaks nädalat pärast Jaani päewa sai kolma aastat täis, kui ma just 27 olin, nii olen nüüd 29 aastat.“

„Teie arvate küll wist 30?“

„Ei waadake, ma olen aasta päewad wäljamaal olnud; ega ma seda kodumaal ühes ei või arvata.“

„Millest teie elate?“

„Millest juhtub . . . Ega ma kellegi maiasmokk ole, palun luba öelda: ometigi kõige enam ma pean anilihast ja hapukapsastest suurt lugu.“

„Ma küsin, mis ametit enne pidasite, kui pagari selliks saite?“

„Wõi nii, wõi seda küsitate? . . . Nii jah, waadake, mul dige oli himu Saksa keelt õppida; aga mul oli wend, sellel oli nõu nahaparkijaks õppida, ja see pani ühe poole warandust nahka, ja siis oli mul õde, see tahtis koolipreiliks saada; see kolis teise poolega minema, ja nii pidin mina iseene eest hoolitsema. Siis tahtsin kõietegijaks hakata, aga keegi ei wõtnud mind õppipoisiks, sest et tagurpidi käia ei mõistnud; aga mu elu on sestsaadik ühtelugu tagurpidi läinud . . .“

„Teie olete kõige suurem patraja, keda ma kunagi enne näinud ei ole!“

„Ei, ma olen pagari sell!“

„Mis teie nüüd dige soowite?“

„Mul ei ole suuri soowisi . . . Kui midagi soowida tahaksin, siis soowiksin enesele wäikest kapitali, nii et mul tarwis ei oleks tööd teha.“

„Jätke kord oma lori! Mis teil asjaks oli?“

„Noh, nii just . . . Mina tahaksin politseile teada anda et eila minu kuub ära warastati; täiesti ilma minu enese teadmata, siis kui ma Paralepa männikus, kadaka põõsa all maas magasin.“

„Mis nägu teie kuub oli?“

„Jah, waadake, mis näosse puutub, siis on asi jõhwi peal seda nägu, et mina küll — teie näete, nii ette ära näen, et teie aru näete saawat, mida nägu see kuub oli: Näete, härra, alguses see kuub oli sinikas, aga mitmeaastasest wae-
wast oli ta seda moodi karwa saanud, et teda keegi enam muuks nimetada ei wõinud, kui määrdinuks . . . Tal oli kaks käist ja oli tal händgi, ja see oli keskelt pooleks lõigatud. Nõõbid oliwad kõik ära, peale ühe, ja seegi oli põue taskus; aga nõõbi augud, need oliwad kõik alles, see on täiesti selge ja kindel, — wõis ka olla, et seal mõni auk veel enamgi oli, seda ei tea ma täiesti ega selgesti, aga ei ka jälle ütelda, et see nii ei olnud.“

„Kus teie elate?“

„Ümbert läbi lepikus . . .“

„Kas Paralepas?“

„No, ega ma mõni Ungru krahw ei ole; aga iga hommitu panen koiwad kobama, ja sammun sinna taha poole männikusse, mis jaama ees on.“

„Soo, ah seal, siis see asi minusse sugugi ei puutu!“

„Di Sumal, kes siis politsei härrat puutada tohib!“

„Ära sõnu kääna, mul ninakust tarwis ei ole!“

„Ni-na-kast? . . . Kas härra wast tahab ütelda, et ma täna juba nina olen kastnud? . . .“

„Ah-aaa! Ah, wõi teie ei ole?“

„Ei ma weel ole seda korda; kui aga pudelilt punni wõtan, ega seda mis sees on, rendi peale ei anna.“

„Minge nüüd oma teed, ega teie suud keegi kinni ei saa sulguda . . . Kui kuub leitakse, küll siis antaks teile teada.“

„Noh, waadake, see oli kord ometi ka mõnus jutt. Sääge terweks politsei härra! Sumalaga!“

Pagari sell Pasflanahk kohendas omi tuimunenud jalgu ning astus politsei kantseleisti tänavale.

„Isa tule koju!“

Serwes Haapsalus ei olnud kenamat neidu, kui Mari Mustika tütar Linda. Jah — Linda oli ilus tütarlaps . . . Ei, tõesti ikka ta oli ilus tüdruk. Alustajatest ei olnud Lindal ka puudust, ei suwel ega talwel. Peeter Puff armastas Lindat nii väga, et tihti Lindat nähes tal suu, ta järele wett jooksuma hakkas. Mõõdunud suwel tuli keegi noorhärja pealinnaft Haapsalu suwitama ja sai Lindaga tutawaks, nii et Peeter pidi kurwalt pealt waatama, kuidas ta armsam wõõra mehega magusamad tunnid maha elab.

Ahel päewal oli Peeter wihane, koguni väga wihane.

„Dot, oot! Küll ma su sunnikule näitan!“ pomises Peeter iseeneses sõrmi peo-pesale kokku pigistades ja oma koreri uksest tänavale astudes. „Tema, ah, tema, see pealinna traatsaba tahab minu, kui nooremehe eest tibusest, minu armast Lindat ära näpata — aga oota sa kurabi kalkun, küll ma su luud-kondid sõlme pekstan!“

Wihast äritatud olekus astus Peeter aega mööda tänavale edasi ja tegi plaanisi, kuidas suwitajat noortmest on kõige hõlpsam tema Lindast ära wõõrutada. Häkitselt lõi ta rusikaga wastu põlwe otsa ja oleks rõõmu pärast hõiskanud, sest ta nõu oli tore ja ilus.

„Soo! Pealinna isandatene! . . . Warsti jõuab tunnife! . . . Ilus! Tore! Ah, ah, haa! . . . Nüüd, kohe ruttu wahi peale!“ ümises Peeter ja jäi turu ligidale, Kooli tänawa nurga peale seisma.

Rui Peeter tükk aega tänawa nurgal oli wahi ametit pidanud, läksiwad temast kaks tänawal jooksjat poisssi-tüdrukut mööda, kelle nägudest juba näha wõis, et nad mõne marga eest kõiksugused karutiigid ära teewad . . . Peeter hakkas nendega rääkima ja jutt lõppes sellega, et kumbagi kümme marka saiwad, ja pärast, kui töö ilusasti tehtud oli, weel pidiwad saama.

Peagi nähti eemalt ühte pikka sirget noortmeest ühe noore ilusa naisterahwaga sõbralikult juttu ajades nende poole tulewat, keda Peeter wäga hästi ära nähti tundiwat. Peeter lõpetas ka kohe oma õpetused tänawa jookskutele sel filmapilgul ära ja peitis end siis ruttu lähema hoowi wärawa taha, ja mõlemad palgalised ruttasiwad ka oma töö kallale.

Wäikesed karutiiki tegijad astusiwad mõlemad just sel minutil armastajapaari juurde, kui noormees just oma armsamale midagi mahedat tahtis ütelda.

Lapsed haarasiwad mõlemad nooremehe kuuehõlmadest finni ja hakkasiwad nutuse häälega karjuma:

„Isa, tule koju! Meie sõitsime emaga Saapsalu! . . . Isa, kallid isa, tule koju!“

Noormees pööras ennast laste poole ja küsis sõbralikult:

„Mida teie armsad lapsukesed tahate?“

„Tule ometi koju, armas isa!“ karjusiwad mõlemad lapsed nagu ühest suust.

Noor neiu kahwatas surnu karwaliseks ja waatas tõsiselt kaasfelfilise otsa.

„Teie, härra Muru, olete siis naisemees juba?“ küsis neiu wärisewa häälega.

„Linda mu kullake, mida mõtlete teie!“ wastas noormees näost punane kui keedetud wähl. „Need lapsed ei ole mitte minu omad, waid nurjatunud tänawa koerad! . . .“

„Isa, tule koju! . . . Isa, tule koju! Ema on haige ja ootab sind!“ karjusiwad mõlemad jälle ja raputasiwad nooremehe kuue hõlmu.

„Kas teie nurjatunud tänawa koerad lähete koju!“ karjuns oormees täis wiha.

Uga mida enam ta neist lahti saada püüdis, seda suuremat kisa tõstsid lapsed.

„Härra Muru! Oi, oi, see on andeksandmata, see on häbemata!“ hüüdis Linda vihasel häälel. „Teie olete naise-mees, aga ütlete end poisismehe olevat! . . . Häbenege, ärge puutuge enam minusse!“

„Mina, Linda, mina ei ole iialgi veel naisemees olnud,“ tahtis vihane noormees neiuale vastata; see aga watas weel kord põlastusega ta peale ja läks kiirel sammul minema.

Vihaselt tõstis härra Muru keppi ja tahtis karjuvate laste walu hakkata andma, aga selle aja sees oli sarnaseid tänawa jooksfikuid ligi tosinat ümber kokku kogunud ja kõik karjusid nagu ühest suust:

„Isa, tule koju! . . . Isa, tule koju!“

Hädaga peasis noormees wiimaks laste hulgast, ta oli omas magusamates lootustes „läbi kukkunud . . .“

Seda nägi ja kuulis kõik warjult Peeter ja tabus neile, wäikestele wõrukaeladele, nende kordaläinud tükki eest ausaste.

Rõõmsal olekul sammus ta koju — sest ta tore plaan oli hästi korda läinud . . .

Hans Nädifa äpardus.

Kewade oli õitse hoos. Saapsalu sifemine ja wälimine elu ning liikumine läks päew päewalt elavamaks . . .

See oli väga ilusal pühapäewa hommikul, kui Hans Nädikas juba kümnendat korda peegli ette astus ja filmad hoolikalt oma näo ning keha üle libiseda lastis, — kõik oli korras! . . . Noor, tärkaw habe hoolega aetud, juuksed suurepäraliselt kammitud; sätendaw walge manist, heleroheline lips, tuliuus ülikond ja kollased shimmi kingad. Kõik need tuliuued asjad, mis praegu Hansu keha katsiwad lastiwad selgesti aimata, et tal täna midagi ees saab olema. Siis seadis ta omale weel uue tume roheline kübara pähe ja noorhärä Nädikas oli mineku walmis.

Weel kord waatab Hans end peegliisse, säeb lipsu, silub juukseid, — tõeste tore pois mis pois!

Mõne päeva eest oli neil Seppa Selmaga kokku räägitud, et kui pühapäeval ilm ilus, siis teevad nad väikese jalutuskäigu Paralepa metsa . . . Seal pöösfaste wilus tahtis Hans tõsiselt Selma südant võita, et peale selle siis „papi“ manu sõita . . .

Kui Hans ukselt tänavale astus ja ust luffu keeras, kuulis ta toast nuutsuivat haugatuft ja Hans jäi väheks mõtlema . . . O, jaa — tema tark koerake, seda peab ta ometi oma armsa Selmale näitama, on ta ju ometi mitu korda neiu-ule koerast kõnele- nud, kes oma isanda asju iialgi kaduma ei lase minna, ega maha ei jäta . . .

Hans võtab koera kaasa, et Selmale teda tutvustada . . . Hans sammub mõni minut hiljem jaama esisel, kaabu vähe wiltu juukstel, uues ülikonnas, mille rinna taskust kirju siidi rätiku äär välja paistab, koer rihmaga kae kõrval, suure ifeteadmusega edasi, tagasi ja ootab Selmat.

Selma tuli. Täna oli ta dieti meeldiv; koidu wärs- kus helkis ta näos ja läbi õhukese suwe kleidi — oli näha ta ilus kehaworm . . .

Nad läksid kõrwuti sammudes mere randa mööda Pa- ralepa metsa. Seal waitfes metsa pöues võidu fitikate ja putukatega lootis ka Hans oma igatsusi paelust wabastada ja kewade unistusele ning mahlakale armastusele täit woli anda . . .

Metsa sees asuwa „Paralepa“ restoraani ette jõudes, astusiwad nad restoraani tahatuppa, kus Hans lõunat tellis. Hansu truu koerake „Tommi“ oli juba Selmaga sõbrustanud ja istus nüüd neiu ette, oma pead selle sülle toetades . . . Hans oleks ise sel filmapilgul koera asemel olnud! . . . Oh!!! . . .

Peale mugawa lõuna söögi läksiwad nad restoraanist šhokolaadi tahwleid ligi võttes, ja nende jalutuskäik algas ti- hebasse metsa wilusse, kus on nii üksik, omapärane ja mugaw.

Nad oliwad vähe maad ära käinud, jalutajaid oli veel vähe liikumas, kui korraga Hans märkas, et tema sisemusega asi enam korras ei ole. Ta oli palawuse tõttu rohkesti limo- nadi joonud ja nüüd . . . ah sa taewas, häda tõusis häkki ja kaswas iga filmapilguga suuremaks . . . Kõle seisukord! Hans waitis ja kahwatas kriidi-walgeks. Iga filmapilk wõis õnnetus juhtuda. Hans ringutas ahastades käsa ja säarikuteft kostis häkki hirmus kahtlane hää: „pir-pirr-pirr“.

Selma nägu muutus tõsiseks. Jutt nagu jahtus huul- tel, selle asemele tõusis Hansul külm higi otsale, oli ifegi tar-

wis seisatama jääda, et hoogu tagasi hoida. Silmad hakkasid abiotsiwalt iga puud ja põesast uurima.

„Alga, härra Nädikas, teie olete nii iseäralik?“ ütles Selma.

„Taewake ega ta ometi ei aima — et mull. . .“ mõtles

Hans. Ta tõmbas oma kahwatuks lõõnud huuled naerule:

„Oh, ei sugugi! . . .“

„Teie kõht on arwatavasti väga haige?“ sõnas Selma sõrmedega nina kinni hoides.

Hans ei saanud sõnagi suust, waid ringutas käsi, kuid korraga tõstis ta häkki näpu ülesse.

„Waadake ometi preili Selmake, kui ilus jänese poja ke sinna pöössasse jooksis, ma püüan ta kinni, teie rõõmuks. Hoidke mu koer nii kaua rihmapidi enda juures, muidu murrab ta jänese poja. . .“

Ja Hans oligi juba ligema pöösa taha kadunud.

Selma wahtis imestades koera kinni hoides sinna poole, kuhu Hans oli näpuga näidanud, aga tema ei näinud seal ühtegi elawat looma.

Hans aga jooksis meelt ära heites warjuliste kohtade poole. . . Hirmuga waatas ta tagasi, neiu polnud, tänu taewale, enam näha. . . Seal see tihe kadaka pöössas, sinna. . . Ta on jooksu peal „püksid pöörad“ lahti rebinud, weel üks silmapilk ja kõik oleks mööda olnud, seal häkki üks kiljatus ja pöösa tagant tõuseb meeste- ja naisterahwa pea nähtawale.

„Noorhärä, ärge ometi selga jookste!“ pahas mees ja kohendas ennast, kuna naisterahwas häbelikult kleiti silub.

„Kurrat!“ pahas Hans läbi hammaste, käänab teisele ja jookseb edasi. Alga enne, kui ta uut pääsepaita leiab, sünnib ära, mis sündima pidi. . . Jah, üks nõrk ole inimene looduse jõududega wõitlema. . .

Kõik, mis Hans weel teha wõib, on see, et warjulises kohas ennast õnnetumatest aluspükstest wabastab, ja ühe wiskega lendasid püksid ligemasse kadaka pöössasse.

Siis kuiwatas Hans külma higi otsaesiselt, kohendas lipsu ja silus pead. . . Ta mõtted selle juures ei olnud roosilised. . .

Ta hakkas tagasi minema ja tüki aja otsimise järele silmab ta Selmat „patarei“ lähedal lagedal, linna karjamaal, kivi otsas istumas. Selma on kaasawõetud šokolaadi tahwli awanud ja nosib seda.

„Noh, kas saite jänese poja kätte?“ küsis Selma, kui Hans ta juurde oli tulnud.

„Ei saanud! Ujasin teist küll taga ja oleksin juba kätte saanud aga kadus kui waim maa alla... Uga kallis Selma ke kus mu „Tommi“ on?“

„See jooksis teile järele. Ta peasis minu käest lahtri, nuusutas teie jälgi ja — kadus... Küll ta tagasi tuleb... Tommi, Tommi, Tommi!“

Hans ehmatas ja läks näost walgeks kui lumi...

„Di — kole... Kui ta nüüd jänese poja murrab!“

„Ega ta nii loll koerake ei ole, et ta kohe murrab,“ wastas Selma. „Tommi, Tommi, Tommi!“ hüüab Selma.

Ja seal tuligi truu „Tommi,“ kes oma isanda asju iialgi laiali ei jätnud, puude wahelt nähtawale. Wõidurõõmsalt hoidis ta aluspüksa kõrgel, olgugi, et nähtawasti selle aroom temagi koera ninakesele ei meeldinud; ta liputas saba ja pani oma koorma ettewaatlikult Selma ja Hansu ette murule maha...

Selma suust pudenenes šokolaad ja sõrmed haarasid nina järele et seda kinni pitsitada. — — —

Noorhärä Hans Lädikas sammus üksinda linna poole, just nagu oleksid tal uued pisted kõhus... „Tommi“ sai feretäie, ilma et see tark ja truu loomake seda kuidagi oleks ära teeninud...

Tärni Jüri luupainaja.

Tärni Jüri oli Haapsalus tuntud wanapois; kõhn suurte kontidega, sassis ripnewate juustega, arwata wiiekümne aastane mees... Jüri käis igal suwel ehitustööde juures puutööl ja talwel lebas osmikus ja sõi ning jõi seda, mis suwel oli tööga teenitud.

Oli just Kadripäewa hommik, kui Jüri osmikust wälja astus ja nii iseäralik rahutu nähti olema. Ta astus pikkamisi üle due wärawani ja waatas siia ning sinna — nagu midagi uurides. Siis läks osmiku taha ja tuli sealt jälle tagasi. Piibunosu oli pitsipidi ilma tuletata nii hammaste wahel kinni, nagu oleks seda keegi wanapoisile suhu sidunud.

Rogu sest kõigest võis näha, et tal midagi südame peal kipitamas oli . . . Täti aega wahtis ta kaewu posti offas olema tuulelipu peale, ldi siis filmad taewa laotust mööda ringi ja nähti nagu tahaks ta midagi waljumalt ütelda . . .

Sedawiisi rahutumäs olekus wõttis ta piibu suust, tonkis piibuoraga piibu-põhja tubakafotti, mis juures wägiwaldne naerujoon ta huulfel näha oli, wäänas siis piibuwarre tagant ära ja walas piibust õli wälja, peale selle pistis siis suitsunuia ja tubakafoti kuuetaskusse, nähti nagu oma mõtetega korras olema, — kuid nagu oli ikkagi ähwardawat kanget müristamist täis . . .

Parajasti sammusid tutawad naabrimehed Jüri osmikust mööda.

„Tere hommikut kah Jüri! . . . Soowime sulle head Kadripäewa!“ ütlesid naabri mehed.

„Ei teretagi! . . . Süda täis kui seatapjal!“ pahan-das Jüri.

„No, noh, Jüri! Mis sul siis na oo juhtunud, et nii kuri oled?“ pärisid naabrimehed.

„Mis juhtunud?! . . . Taha rääkidagi! . . . Kurat wõtku küll feda maapealsed elu. . . Alga mõtelge ometi kallid naabrid, täna ööfel käis wa' Suukorwi Sohwi mind tallamas . . . No mis ta minust jumalakartlikust wanast mehest peaks tallama?

Mehed tegid suured filmad.

„Soh oh!“ inestasid naabri mehed. „No, mis moodi wa' Sohwi ise wälja nägi, eks räägi ometi Jüri?“

„Õli teine üsna oma moodi . . . Tuli uksest tuppa ja kobe — pöntsti — minu rinna peale. Küll rufus ja muljus. . . Wiimaks toppis ninaotsa suhu, ptüh! . . . Südame ajab rääkides põõritama ja — noh, eks ma palusin küll, et jäta! Alga kus hullu — weel rohkem . . . Wiimaks sain sõna suust, et Issand Jeesus, aita nüüd ise! . . . Eks siis pääsesid warbad lahti, hakkasin teisi liigutama ja — lätski siis saadana hing minema . . . Duges nagu suitsuwine läbi atna luhtaugu õue . . . Hull küll ikka mõelda . . . Mis ta ramp nüüd pidi minust nii wäga tallama? . . .“

„Woeh, woeh,“ sõnasid mehed. „Küllap wanatüdruk wiist sinu pärast waewas ikka on.“

„Ah . . . mes kurat!“ sülgas Jüri ja löi käega.

„Nahjakas lugu jah,“ ütles Hapniku Hans meeste hulgast, „olen ikka mitmelt poolt kuulnud, et luupainaja pidada käima . . . Näe Tindi Toomast tallab juba aasta läbi . . . küll ohutawad ja katsuwad, aga kus! . . . Wiimaks käis wa Püüsi Priidu lugemas, pani talle piibli pea alla, aga kas kurwaim kaob! . . . Wõta näpust! . . . Ei karda reotis Juma-latti . . .“

„Alga Jüri, mis tundmus siis õige on kah, kui ta sul seljas tallab?“ päris Härjapea Henn.

„Ei mina oska seda rääkida,“ wastas Jüri. „Muljub sind ikka päris mehemoodi . . . ega walu tunne küll ühti . . . Alga kui warbaid liigutada saad, siis läheb teine kohe minema.“

„Ei tea . . . räägiwad — see pidada inimese waim olema . . . On see tõsi?“ päris Muru Mats himukalt.

„Noh, mes sa siis arwad Mats — et kassi waim wõeh,“ ütles Jüri nagu poolpahaselt.

Mehed jutustasid luupainajast kuni lõunani, üks jutt hirmuäratavam, kui teine; — jutustas igamees, mis aga luupainajast teadis. Ka hulka naisti kogus luupainajast juhtumisi jahwatama . . .

„Näe wa' Suukorni Sohwit, ta tallab aga sarnaseid mehi, kellel kutruse rahapaberid krabisewad ja oma osmik on olemas, nagu Tärni Jüril!“ rõustkas Riukute Reet, üle aia teiste juttu pealt kuulates.

Jüri seda kuuldes sülgas ja läks ära tuppä. Ka teised lahkusid Jüri osmiku eest ja igalüks sammus „oma poole.“

Rilgi Kristjani Hiiopi kannatus.

Kristjan Rill oli Haapsalus majaomanik ja õigust ütelda: läbi ja läbi jõukas mees . . . Kuid loomu poolest ei olnud ta kõige parem; sest kui keegi tõsiselt ta paesse waatas, pidi tõendama: „Ei see ole hea inimene!“ Kristjan ei olnud ise sugugi inetu mees, kuid kaks halli kulli-film awatasid wiha-

wärwil nina ümbert, iseäranis siis, kui mõni ärritus were-
lained tormil tuffsuma sundis. Mustad juuksed hiilgasivad
peas ja kitsad kinnipigistatud mokad ilmutasid wihale minnes
weel kõwaid hambaid . . . Raisku ei tohtinud tema käest mi-
dagi minna; ka ei kinkinud tema waesele, sest halastusest ja
aitamisest ei teadnud ta midagi . . . Ühel pühapäewal istub
Kristjan kirikus — seal käis ta aastas üks ehk kaks korda —
ja kuulab kui õpetaja jutlust peab. Jutluse sisu on Hiipist,
kes muiste kõige raskemad õnnetused alandlikult ja härdalt ära
kannud. Jutlus mõjub wäga Kristjani peale, nii et temagi
mõtleb edespäi oma wihast ja kurjusest loobuda.

Roju jõudnud, rääkis Kristjan sõogi laual oma naise
Emmale :

„Tänast päewast peale ei taha ma enam iialgi end
wihastada, tulgu mis tuleb ehk saagu mis saab. Itka tahan
Hiiposti kannatuse peale mõelda . . .“

Emma rõõm oli seda kuuldes otsata.

Kristjan lõpetas sõomise, silus kõhtu ja lausus siis :

„Emma ae, kuluks nüüd sõogi peale pisut keelekastet.
Mine keldrisse ja too toobi täis seda Mardipäewa märjusest
— tead küll, sellest wähemast ankrust.“

Emma, kellele mehe hea tuju õige meeldis, tõttas kasku
täitma. Uga keldrisse saades kohkus ta : ankruse, kus kallis
Mardipäewa õllemärjuse sees, oli wihad pealt ära lõõnud ja
wahutaw wedelik kassis keldri põrandat. Emma jooksis tagasi
tuppa ja hüüdis kahetsedes :

„Kristjan ae, meile on õnnetus juhtunud!“

Kristjan aga kortsutas otsaesist ja ütles pühalikult :

„Kui Isand õnnetust saadab, eks pea seda siis kristli-
kult kandma, nagu Hiip. Mul on wäga hale nendest, kes
õnnetuse läbi kannatawad ; aga kui õnnetus mind ennast puu-
tub, siis kannatan ka mina mehiselt . . . Ruhu, sa naisute,
õlle jätsid?“

„Kristjan, se'p see õnnetus ongi,“ wastas Emma.

„Kas kormistasid ja kallasid toobi tühjaks?“ päris Kristjan.

„Ei, ei, meheke ! Ankur on põhja alt ära lõõnud ja
õlu leotab keldri põrandat.“

Kui wälgust tabatud hüppas Kristjan püsti, hakkas jalga
wastu kambri põrandat tampima ja naist sõimama, miks see
paremini õlleankru järele pole waadanud.

„Kallis Kristjan!“ ihkas Emma, „Mõttele ometi, mis sa täna kirjikus kuulsid! . . . Mõttele Hiioopi kannatuse peale!“
 „Lõuad finni!“ pöruatas Kristjan. „Mis sa selle õnnetuse juures Hiioopist lorid! Mis on Hiioopi kannatused selle wastu? . . . Oli siis Hiioopil sarnane Mardipäewa märjute keldris, kui minul? . . . Ptui — forrat! . . .“

Haapsalu pühapäewaküti äpardus.

Rütt Riisi metsas wiitis aega,
 Kõit kohad läbi luusis ta;
 Lõi puudelt oksa püüsi laega,
 Kõit pöötsad läbi nuusis ta . . .

Ruid äkki, pöötsas wilksas jänes
 Nii kergel hüppel wallatul;
 Rütt püüsi lofsu pöötske pannes
 Siis kartsu tina andis tal.

Ruid aga — kütil muutus pale,
 Jäi kõwaks ta kui kuiwand oks;
 Ta kurgust tungis kisa hale:
 „Said surma sa, mu wäike Poks!“

